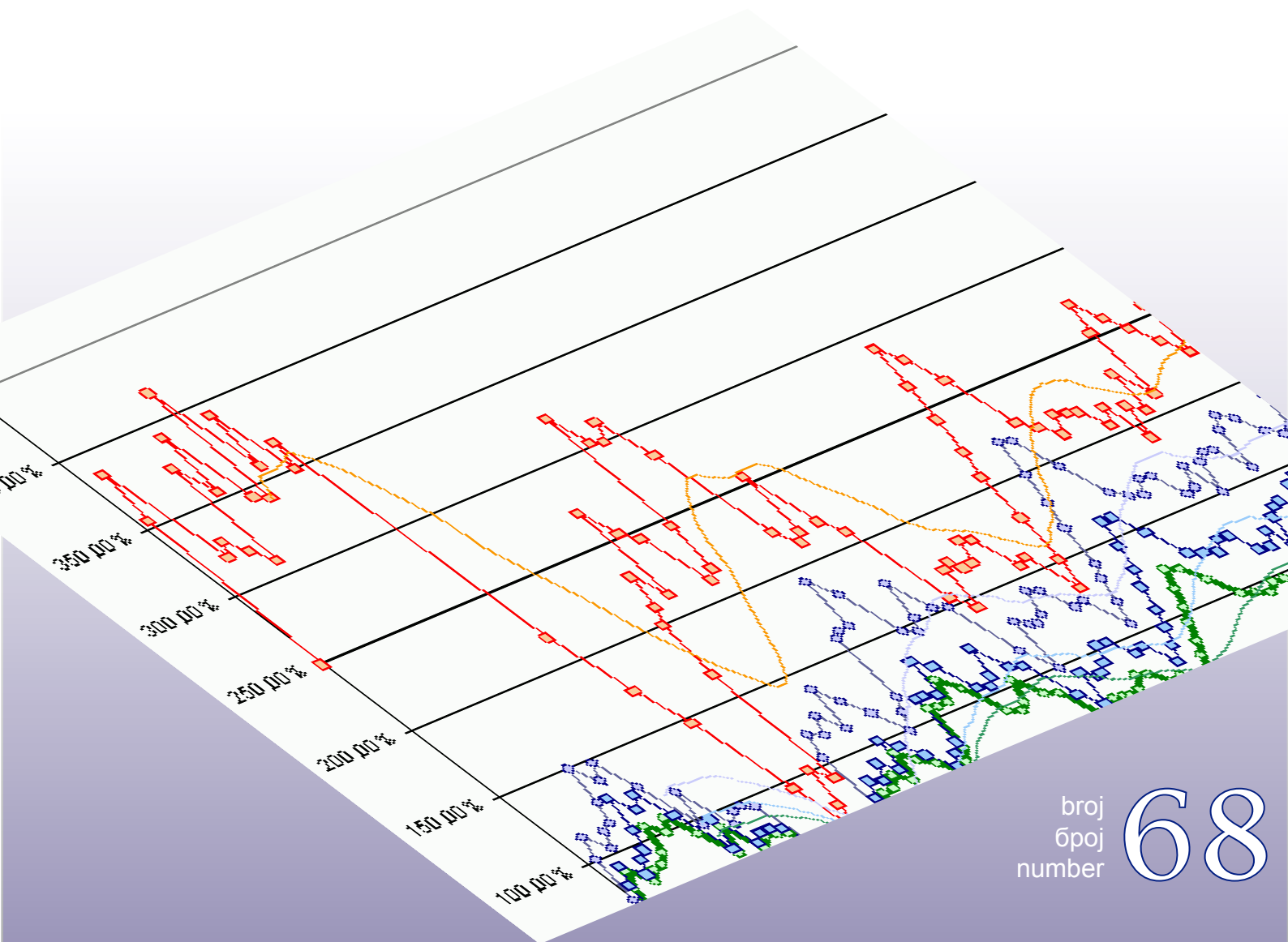

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

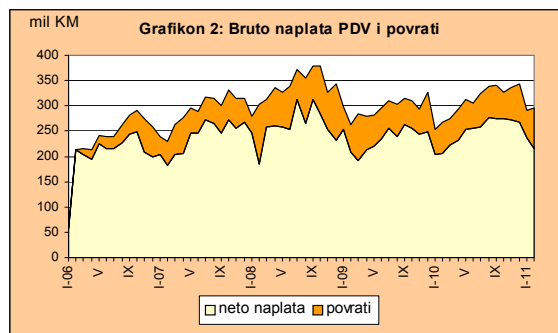
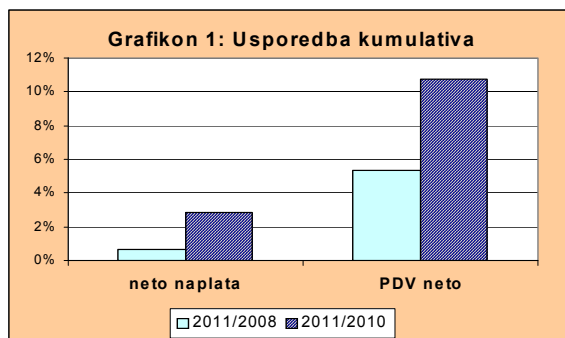

broj
број
number

68

Uz ovaj broj

Prema preliminarnom izvještaju UNO rast prihoda od neizravnih poreza za dva mjeseca 2011.g. iznosio je 3,28%. Mada su, po prvi put nakon izbijanja ekonomske krize, neto naplaćeni prihodi od neizravnih poreza i neto naplaćeni PDV-e na razini dva mjeseca premašili naplaćene iznose iz istog razdoblja 2008.g potrebno je zadržati opreznost u donošenju zaključaka zbog kratkog razdoblja promatranja od 2 mjeseca (Grafikon 1).

Rast prihoda od PDV-a uglavnom se odnosi na komponentu uvoza, kao rezultat rasta cijena na svjetskom tržištu. Stopa rasta prihoda od PDV-a je umanjena rastom isplaćenih povrata PDV-a u veljači (Grafikon 2). Zabilježen je porast prihoda od trošarina na domaći duhan i na uvozne derivate nafte, dok je kod ostalih kategorija trošarinskih proizvoda zabilježen pad. U narednom razdoblju očekuje se postepeni oporavak tržišta cigareta, jer se može pretpostaviti da je prekomjernim zalihama cigareta na koncu 2010.g. kompenzirano povlačenje manjih količina markica u prva dva mjeseca 2011.

Raduje nas što u ovom broju biltena možemo objaviti osvrt eksperta Vanjskotrgovinske komore BiH o aktualnim kretanjima u ekonomiji BiH. Pored toga, u ovom broju donosimo analizu mjera i efekata tekućih politika standardnih stopa PDV-a u članicama EU, koja može biti korisna za definiranje mogućih izmjena stopa PDV-a u BiH.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Privreda Bosne i Hercegovine u 2010. i očekivanja za 2011. godinu	2
Implikacije krize na politiku standardnih stopa PDV-a u EU	7
Konsolidirani izvještaji: JR, Institucije BiH, entiteti	13
Konsolidirani izvještaji: Županije	15

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Tošić, prof. anglistike

Gospodarstvo Bosne i Hercegovine u 2010. i očekivanja za 2011. godinu

(piše: Igor Gavran, projekt menadžer u Sektoru za makroekonomiju, Vanjskotrgovinska komora BiH)

UVOD

Okončanje recesije u većini zemalja u koje Bosna i Hercegovina izvozi svoje proizvode i usluge pokrenulo je i neka pozitivna kretanja u našoj privredi krajem 2009. godine, takav trend nastavljen je u 2010. i očekuje se u kontinuitetu 2011. godine. Nažalost, pozitivne promjene uočljive su samo u pojedinim makroekonomskim pokazateljima i gospodarskim sektorima, dok je gospodarstvo u cjelini još uvijek daleko od stvarnog oporavka.

TRENDOVI U VANJSKOTRGOVINSKOJ RAZMJENI

Jedini zaista respektabilan pozitivni pomak ostvaren je u vanjskotrgovinskoj razmjeni, gdje je nastavljen trend značajnog povećanja izvoza, neznatnog povećanja uvoza i posljedičnog smanjenja deficita i povećanja razine pokrivenosti uvoza izvozom. Ovakvi rezultati u vrijednosnom izrazu posljedica su i globalnog rasta cijena naših vodećih izvoznih proizvoda, ali izvoz je ipak značajno povećan i količinski, a došlo je i do poboljšanja njegove strukture i prodora na neka ranije zanemarena tržišta. Potvrda realne osnove većeg izvoza je i povećanje industrijske proizvodnje, iako procentualno mnogo manje.

Tako je u 2010. godini ostvaren izvoz iz Bosne i Hercegovine u vrijednosti od 7.293.816.190 KM, što je za 1.659.397.938 KM, odnosno 29,45 %, više u odnosu na prošlu godinu. U istom razdoblju, vrijednost uvoza iznosila je 13.329.449.515 KM, što je za 1.297.321.257 KM, odnosno 10,78 %, više u odnosu na prošlu godinu. Zahvaljujući ovakvim rezultatima, razina pokrivenosti uvoza izvozom povećana je za 16,85 %, te je u ovom razdoblju iznosila 54,72 %. Ukupan vanjskotrgovinski deficit je u ovom razdoblju znatno smanjen i iznosio je 6.035.633.325 KM, što je za 362.076.681 KM, odnosno 5,66 %, manje u odnosu na prošlu godinu. Posebno je važno naglasiti da je znatno niži deficit posljednji put ostvaren još 2002. godine, kada je razina pokrivenosti uvoza izvozom bila upola manja, a vrijednost izvoza iznosila tek četvrtinu prošlogodišnje.

Najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Bosne i Hercegovine u 2010. godini ostale su pojedine članice CEFTA 2006 (prije svega, susjedne zemlje) i Europske unije, ali je došlo do promjene strukture i poretka među vodećim partnerima. Prema grupama zemalja, naš najznačajniji partner je kontinuirano Europska unija (54,6 % izvoza i 50 % uvoza), s povećanjem udjela u prethodnoj godini, dok se pojedinačno izdvajaju Hrvatska (14,98 % izvoza i 18,81 % uvoza), Njemačka (15,36 % izvoza i 8,98 % uvoza), Srbija (12,68 % izvoza i 12,21 % uvoza), Italija (11,88 % izvoza i 7,77 % uvoza) i Slovenija (8,47 % izvoza i 9,65 % uvoza). Ohrabrujuće je i povećanje udjela ostalih zemalja u strukturi naše vanjskotrgovinske razmjene, posebno izvoza, ali još uvijek nedovoljno u odnosu na vodeća tržišta.

U strukturi vanjskotrgovinske razmjene ostvarene u 2010. godini, analiziranoj prema sektorima gospodarstva, uočljivo je poboljšanje položaja u većini sektora, uz mnogo značajnije povećanje vrijednosti izvoza od uvoza. Izvoz je najviše povećan u sektorima „Rude, metali i proizvodi“ (51,51 %), „Mineralna goriva...“ (46,44 %) i „Kemijski i farmaceutski proizvodi, gnojiva, plastika, guma...“ (38,29 %), a smanjen je u sektoru „Kamen, kreč, cement, beton, keramika i proizvodi“ (16,21 %). Istovremeno je uvoz najviše povećan u sektorima „Mineralna goriva...“ (39,23 %), „Koža, krzno, tekstil i proizvodi“ (15,11 %) i „Rude, metali i proizvodi“ (14,59 %), a smanjen u sektorima „Kamen, kreč, cement, beton, keramika i proizvodi“ (3,57 %) i „Strojevi, aparati, mehanički uređaji, kotlovi i dr.“ (0,37 %).

Najveći izvoz ostvaren je u sektorima „Rude, metali i proizvodi...” (1.676.551.391 KM), „Drvo, papir i namještaj” (1.301.888.357 KM), „Mineralna goriva...” (1.111.012.538 KM) i „Strojevi, aparati, mehanički uređaji, kotlovi i dr.” (1.021.262.486 KM), a uvoz u sektorima „Strojevi, aparati, mehanički uređaji, kotlovi i dr.” (2.634.004.913 KM), „Mineralna goriva...” (2.623.814.597 KM) i „Agroindustrijski sektor” (2.467.210.344 KM). Poseban problem je što je, i pored poboljšanja u većini sektora, pozitivna razina pokrivenosti uvoza izvozom ostvarena samo u sektorima „Drvo, papir i namještaj” (180,92 %) i „Rude, metali i proizvodi...” (135,9 %), dok je u ostalim sektorima bio negativna i kretao se od 69,04 % u sektoru „Koža, krzno, tekstil i proizvodi...” do poboljšanih, ali još uvijek minimalnih, 22,86 % u Agroindustrijskom sektoru.

Značajna poboljšanja u obujmu i strukturi vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine ostvarena u 2010. godini pokazatelj su realnih potencijala naših vodećih izvoznika da u povoljnijim uvjetima iskoristi svoje prilike i konkurentno i uspješno posluje i na najzahtjevnijim tržištima. Nažalost, sličnih poboljšanja uvjeta poslovanja na domaćem tržištu nema, te veliki dio našeg gospodarstva još uvijek ne osjeća ni naznake oporavka od recesije, zbog čega su stope rasta cjelokupne industrijske proizvodnje ostale simbolične, a broj nezaposlenih se čak i povećao. Koliko god bili sposobni i uspješni, sami izvoznici ne mogu „spasiti” domaću ekonomiju.

Potvrda takvog zaključka je poražavajuća slika vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine u razdoblju od 2000. godine do danas, u kojem je ostvaren katastrofalan deficit od skoro 70 milijardi KM. Iako je stanje danas mnogo bolje, a rezultati ostvareni u siječnju 2011. godine djeluju impresivno, jasno je da ovim tempom izbalansiranu vanjskotrgovinsku razmjenu nećemo imati još mnogo godina, a suficit koji se u prijeratnom razdoblju mjerio stotinama miliona dolara djeluje kao san. Trendovi jesu pozitivni, ali svode se na veoma mali broj poslovnih subjekata koji uspješno posluju i izvoze, te su nedovoljni za suštinsku promjenu ove sumorne slike.

Godina	Izvoz (KM)	Uvoz (KM)	Saldo (KM)	<u>Izvoz</u> <u>Uvoz</u>
2000.	1.969.681.739	7.114.153.727	- 5.144.471.988	27,69 %
2001.	1.806.725.168	6.563.598.625	- 4.756.873.457	27,53 %
2002.	1.888.321.331	6.881.310.766	- 4.992.989.435	27,44 %
2003.	2.313.211.156	8.275.149.103	- 5.961.937.947	27,95 %
2004.	2.994.219.301	9.371.258.081	- 6.377.038.780	31,95 %
2005.	3.826.313.380	11.079.915.570	- 7.253.602.190	34,53 %
2006.	5.271.043.362	11.234.503.500	- 5.963.460.138	46,92 %
2007.	6.080.080.708	13.625.121.000	- 7.545.040.292	44,62 %
2008.	6.847.321.546	15.932.566.485	- 9.085.244.939	42,98 %
2009.	5.634.418.252	12.032.128.258	- 6.397.710.006	46,83 %
2010.	7.293.816.190	13.329.449.515	- 6.035.633.325	54,72 %
I 2011.	626.945.567	931.412.150	-304.466.583	67,31 %
UKUPNO	46.552.097.700	116.370.566.780	-69.818.469.080	39,78 %

SEKTORSKA ANALIZA

Iako bi to bilo logično očekivati, povećanje obujma **industrijske proizvodnje** i izvoza nisu rezultirali i povećanjem zaposlenosti, već se naprotiv nakon višemjesečne stagnacije broj registriranih nezaposlenih u posljednje vrijeme dodano povećava i približava 530 tisuća. Obzirom da u istom razdoblju nije bilo primjetnih tehnoloških unaprjeđenja u našoj privredi, jasno je da zadržavanje ili smanjenje ranijeg obujma zaposlenosti ne znači zamjenu rada tehnologijom, već je posljedica kombinacije povećane eksploatacije postojeće radne snage i visokog udjela neregistrirane zaposlenosti.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

I pored najave dolaska velikih investitora bilježimo kontinuirani pad izravnih stranih ulaganja. Ako isključimo svega nekoliko specifičnih vodećih stranih ulaganja u prošlosti, uočljivo je da ovakvo stanje nije nikakva posebna promjena, već Bosna i Hercegovina konstantno predstavlja neprivačno okruženje za strani kapital. Pitanje je da li su i poražavajući pokazatelji u 2010. godini „dno“ u ovom segmentu ili će se pad nastaviti a vrijednost ulaganja postati potpuno zanemarljiva. U svakom slučaju, ovakva slika nije posljedica samo globalne recesije već mnogo više unutrašnjih prilika, odnosno iznimno nepovoljnog poslovnog okruženja, u kojem se poticaji za ulaganja uglavnom svode na fond za pomoć stranim ulagačima, čija je efikasnost i korisnost za razvoj domaće ekonomije upitna, tim više što su domaći ulagači stavljeni u nepovoljniji položaj.

Obzirom da osim nekoliko infrastrukturnih projekata financiranih kreditima međunarodnih financijskih institucija nema značajnijih najava ulaganja, a da je privatizacija strateških kompanija u Federaciji BiH još uvijek neizvjesna, nema osnova za pretjerani optimizam i očekivanje osjetnih poboljšanja u ovom pogledu. Kao i u slučaju izvoza, doprinos mogućem povećanju vrijednosti stranih ulaganja očekuje se od svega nekoliko postojećih uspješnih poslovnih subjekata, bez novih, a pogotovo „greenfield“ ulaganja.

Globalnom recesijom najviše je bio pogođen naš najjači izvozni sektor – **metalska industrija**, zbog globalnog smanjenja potražnje i cijena ruda, metala (željeza, čelika, aluminijska, bakra, cinka i dr.) i auto-dijelova (kriza svjetske automobilske industrije). Smanjenje proizvodnje naših vodećih izvoznika (Arcelor Mittal Zenica, Aluminijska Mostar, Arcelor Mittal Prijedor, ASA Prevent, Birač Zvornik, TMD Gradačac, Cimos Zenica i dr.) generiralo je i najveći dio ukupnog smanjenja izvoza 2008. i 2009. godine. Jednake efekte, ali pozitivne, dalo je njihovo obnavljanje proizvodnje, odnosno približavanje, dostizanje ili čak prestizanje obujma iz vremena prije recesije. Ovaj sektor ponovo se pokazuje kao nosilac našeg razvoja i pozitivan trend se nastavlja, uz najave novih poslovnih aranžmana i saradnje u regiji (npr. u autoindustriji).

Veliki problemi u **građevinarstvu i industriji građevinskih materijala** nisu riješeni, jer kreditna kriza je skoro zaustavila financiranje izgradnje početkom recesije, ali njene posljedice traju i danas u vidu otežanih uvjeta kreditiranja, drastičnog smanjenja tražnje i smanjenja cijena nekretnina, a posljedično i tražnje za građevinskim uslugama i materijalima. Pored otpuštanja radnika u ovom sektoru u Bosni i Hercegovini, pogoršanju stanja doprinijela su i otpuštanja naših radnika u inozemstvu, prije svega u Europskoj uniji i Hrvatskoj, a trenutno je možda i najteže stanje u Sloveniji, gdje vodeće građevinske kompanije jedna za drugom proglašavaju nesolventnost. Poseban problem u građevinarstvu je konstantno i veliki udio neprijavljenih radnika u ukupno zaposlenima, tako da brojna otpuštanja nisu statistički evidentirana, što daje nerealnu sliku stanja.

Posebno težak udar građevinarstvu, ali i nekim drugim sektorima gospodarstva, nanijela je kriza u Libiji, odnosno obustava realizacije brojnih projekata naših kompanija na ovome tržištu. Dosadašnje štete još uvijek su nadoknadive, ali bi eventualno dugotrajno održavanje trenutnog stanja moglo imati nesagledive posljedice. Mnoge naše kompanije su slab udio na domaćem tržištu, zbog dominacije međunarodnih konzorcija na realizaciji strateških projekata, upravo premošćavale angažmanom u Libiji, tako da je pronalaženje bilo kakvog alternativnog tržišta kratkoročno nemoguće, a i dugoročno upitno. Stoga će o daljem razvoju situacije u Libiji i eventualne promjene odnosa vlasti prema domaćim građevinarima u Bosni i Hercegovini dobrim dijelom ovisiti i perspektiva ovog sektora u 2011. godini.

Energetski sektor suočio se sa značajnim padom tražnje uzrokovanim smanjenjem obujma proizvodnje velikih industrijskih potrošača na domaćem i stranim tržištima, kao i obustavom ili odgodom realizacije najavljenih ambicioznih planova ulaganja u nove proizvodne kapacitete. Slabljenjem recesije na našim izvoznim tržištima, poboljšan je plasman električne energije u izvozu, ali cijene su još uvijek znatno niže nego prije recesije. Kontinuiranim povećavanjem

proizvodnje i izvoza Rafinerije nafte Bosanski Brod i Rafinerije ulja Modriča, te daljim povećanjem udjela domaćih derivata na tržištu i razmjernim smanjenjem uvoza, ovaj, ranije isključivo uvoznički segment energetskeg sektora, sve više se pretvara u jedan od vodećih industrijskih kapaciteta u Bosni i Hercegovini. Realizacija najavljenih ulaganja u dostizanje najviših standarda kvaliteta finalnih proizvoda mogao bi uskoro Bosnu i Hercegovinu pretvoriti u regionalnog lidera u ovoj oblasti.

Poljoprivreda i proizvodnja hrane je sektor koji kontinuirani rast cijena pretvara u jedan od najprofitabilnijih u svijetu, ali u Bosni i Hercegovini, nažalost, ovaj profit ostvaruju najvećim dijelom trgovci i uvoznici stranih finalnih proizvoda, dok se domaći proizvođači suočavaju s brojnim sustavskim problemima i nelojalnom stranom konkurencijom. Povećanje državnih poticaja primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i stimuliranje ulaganja u ovoj oblasti omogućilo bi domaćim proizvođačima da krizu u kojoj su se u recesiji našli i njihovi strani konkurentni konačno iskoriste za povećanje udjela na domaćem tržištu, bez kojeg je nerealno očekivati izvoznju ekspanziju. Ovakvih pozitivnih kretanja imamo u praksi, pa je trend povećanja izvoza našeg agroindustrijskog sektora konstantan već godinama, kao i povećanje udjela na domaćem tržištu, čak i u nekim trgovačkim lancima u stranom vlasništvu¹. Važno je naglasiti da ovi pozitivni trendovi u agroindustrijskom sektoru nisu rezultat bilo kakve sustavske podrške nadležnih vlasti, već isključivo samostalnog djelovanja poljoprivrednika i poslovnih subjekata, uz veliku podršku zadružnih saveza i međunarodnih projekata. Ukoliko se u 2011. godini ukloni barem dio barijera našem izvozu ove vrste proizvoda i omogući ravnopravnost domaćih sa stranim proizvodima na tržištu Bosne i Hercegovine, pozitivni bi se trendovi mogli dodatno poboljšati i nastaviti i u ovoj godini. Globalni trend povećanja cijena hrane bi rastom naše proizvodnje i izvoza iz problema mogao prerasti u rješenje. Stagnacija i dalja uvozna ovisnost značili bi ubrzano multipliciranje ovog problema i sve teže posljedice.

Drvena industrija i industrija namještaja u Bosni i Hercegovini, kao i ostatak gospodarstva, pretrpjeli su teške posljedice recesije, koje i danas itekako osjećaju. Ipak, neki od domaćih proizvođača su u prethodnom razdoblju, posebno u 2010. godini, uspjeli obnoviti uzlazni trend poslovanja i čak osvojiti nova tržišta. Tako, nakon duge pauze, ponovno domaća industrija namještaja ima ambiciozne planove na američkom tržištu, gdje neke kompanije počinju izvoziti, te na tržištu Velike Britanije, Norveške i dr. Posebno je značajan veliki napredak u dizajnu, koji potvrđuju prestižne međunarodne nagrade za inovativni dizajn dodijeljene dvjema domaćim kompanijama. Pored metalnog sektora, drvena i industrija namještaja je sigurno najsvjetlija tačka domaće gospodarstva od koje se može očekivati dalji razvoj i napredak i u 2011. godini.

Industrija tekstila, kože i obuće, koja kontinuirano posluje na granici rentabilnosti, suočila se u recesiji s pojačanim problemom likvidnosti, jer čak i neznatno povećanje kamatnih stopa na kreditna zaduženja proizvođača u ovom sektoru dramatično se odražava na njihovo poslovanje. Istovremeno se drastično smanjio i obim narudžbi iz inozemstva, a dodatni problem je bila promjena carinskog tretmana lohn-poslova, čime su troškovi naših izvoznika u tim aranžmanima bili nepodnošljivo uvećani. Usklađivanjem carinskih opterećenja s Europskom unijom ovaj je problem najvećim dijelom prevladan, a u Republici Srpskoj su posebni poticaji od po 50 KM po zaposlenom radniku, koji su isplaćivani do konca 2010. godine, dodatno pomogli preživljavanju u recesiji. Oporavak na našim izvoznim tržištima i za ovaj je sektor bio presudan, te bilježi konstantan rast izvoza, posebno u Europsku uniju, a pojedini proizvođači i nova ulaganja, širenje proizvodnje i rekordne rezultate. Izvjestan je nastavak ovog trenda, ali i kontinuitet debalansa između izvanrednih proizvodnih i izvoznih rezultata i profitabilnosti, odnosno realnih finansijskih efekata za proizvođače i zaposlenike.

¹ Aktualne akcije „Mercatora BH“ vrijedne su svih pohvala, jer u suradnji sa Zadružnim savezom Federacije BiH i projektom USAID Farma realizuju akciju „Naša bašta“ u okviru koje se plasiraju autentici domaći proizvodi – voće i povrće naših zadrugara. Ranije je realizirana akcija ponude domaćih proizvoda za zimnicu po povoljnijim uvjetima umirovljenicima.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

U **turizmu** je nakon katastrofalne zimske sezone početkom godine došlo do značajnih poboljšanja. U svakom slučaju je riječ o pozitivnom trendu, mada smo još daleko od iskorištenosti i dijela potencijala koje imamo, a ulaganja i sustavska podrška turizmu su mahom u domenu lijepih želja i nadanja. Naravno, bez stvaranja pretpostavki za održiv razvoj turizma, ova bi poboljšanja mogla ostati samo „incident“, jer suštinskih promjena u unaprjeđenju uvjeta za razvoj turizma nema. Nepovoljni vremenski uvjeti i neuspjeh zimske sezone koja je na izmaku pogoršali su stanje, ali još uvijek ima prostora za pozitivne trendove u 2011. godini, mada više kao pozitivno iznenađenje nego rezultat sustavskog pristupa razvitku turizma.

Financijski sektor u Bosni i Hercegovini nije osjetio tako teške posljedice recesije kao u drugim zemljama, ali su zato ovdašnje banke multiplicirale udare recesije za ostatak gospodarstva povećanjem kamatnih stopa na kredite i pooštavanjem uvjeta za njihovo dobijanje. Posljedica ovakvog „poskupljenja“ kapitala pogoršala je likvidnost i solventnost ostalih poslovnih subjekata, te doprinijela općem trendu povećanja cijena robe i usluga. Iako su u početnoj fazi ove pojave bile primarno rezultat realnih globalnih kretanja, ubrzo su prerasle u tešku zloupotrebu i svjesno predimenzioniranje u cilju ostvarivanja ekstra-profita, odnosno pokrića vlastitih poslovnih pogrešaka. Poseban problem za domaću gospodarstvo je dominacija banaka u vlasništvu velikih stranih bankarskih grupacija, od kojih se na svim tržištima može očekivati puna posvećenost interesu grupacije i matične banke, a tek eventualno poticaj razvitku domaćeg gospodarstva. Zbog toga uvijek postoji opasnost njihovog akumuliranja i zadržavanja slobodnih sredstava u funkciji vlastitih i rezervi za eventualne potrebe grupacije, umjesto kreditiranja gospodarstva.

Najbolji primjer ovakvih zloupotreba dominantnog položaja su neopravdano visoke kamatne stope, za čije značajno smanjenje su odavno ispunjeni potrebni ekonomski uvjeti. Iako u 2010. godini nije bilo daljeg povećavanja, već uglavnom blagih smanjenja kamatnih stopa, uvjeti financiranja gospodarstva ostali su jako nepovoljni i ne omogućavaju ni održiv opstanaka, a kamoli dalji razvitak većine subjekata. Određena smanjenja visine kamatnih stopa na stambene kredite početkom 2011. godine nedovoljna su za oživljavanje tržišta nekretnina i građevinarstva, ali ohrabrujući su nagovještaj da banke imaju prostora za plasman povoljnijih kreditnih sredstava, te da bi određene olakšice mogle ponuditi i gospodarstvu. Eventualna poboljšanja uvjeta financiranja gospodarstva u 2011. godini značila bi izvjesna poboljšanja i u financijskom i u realnom sektoru.

Ni **ostali sektori** nisu bili pošteđeni negativnih efekata globalne recesije, ali su oni bili nešto blaži i većinom posljedica ukupnog usporavanja ekonomskog razvitka i pada životnog standarda stanovništva. Tako je i oporavak u ovim sektorima laganiji ili su još u stagnaciji, obzirom da poboljšanja životnog standarda nema, već ga naprotiv aktualna inflatorna kretanja dodatno pogoršavaju.

ZAKLJUČAK

Ohrabrujući rezultati pojedinih sektora, posebno vodećih izvoznih kompanija, ne mogu osigurati oporavak cjelokupne ekonomije, te će dalji razvitak ovisiti velikim dijelom o ekonomskoj politici i konkretnim mjerama potpore novih struktura vlasti. **Suštinsko poboljšanje uvjeta poslovanja jedino je moguće rješenje koje bosanskohercegovačkom gospodarstvu i građanima osigurava uspješniju 2011. godinu.**

Implikacije krize na politiku standardnih stopa PDV-a u EU

(piše: dr.sc. Dinka Antić)

UVOD

Globalna ekonomska kriza je u značajnoj mjeri promijenila strukturu poreznih prihoda u EU i trendove u oporezivanju². Pad ekonomskih aktivnosti i rast nezaposlenosti u 2009.g. je prouzročio oštar pad prihoda od izravnih poreza, dalje smanjujući njihovu progresivnost, dok je pad potrošnje doveo do velikog pada prihoda od neizravnih poreza (PDV, trošarine). Ovisno o fiskalnoj poziciji članice EU su pokušavale autonomnim poreznim mjerama da ublaže negativne efekte globalne ekonomske krize, da konsolidiraju javne financije i podstaknu ekonomsku aktivnost. Prema horizontu u kojem se očekuju efekti preduzete mjere mogu se svrstati u kratkoročne mjere za konsolidaciju javnih financija i porezne reforme³. Kratkoročne porezne mjere uglavnom se odnose na izmjene poreznih stopa, dok porezne reforme uključuju uvođenje ili smanjenje poreznih skala i ostale mjere kojima se sužava ili širi porezna osnovica. U cjelini gledano, autonomne porezne mjere koje su članice donijele u protekle dvije godine su krajnje divergentne.

U prošlom broju biltena dana je analiza utjecaja globalne ekonomske krize na poreznu strukturu u EU, te su pobrojane mjere koje su članice EU donijele u sferi poreza. U ovom broju analizu poreznih mjera članica EU fokusiramo na implikacije promjene stopa PDV-a na poreznu strukturu EU. Ova je analiza značajna i za politiku PDV-a u BiH, pogotovo u svjetlu inicijativa za uvođenje diferenciranih stopa PDV-a.

MJERE U SUSTAVU STOPA PDV-A

U sferi neizravnih poreza veći broj članica se opredijelilo za povećanje poreza na potrošnju (PDV, trošarine) smatrajući da će izdašnost ovih poreza u najkraćem roku dovesti do brzog rasta prihoda. U području PDV-a članice su preduzele mnoštvo autonomnih mjera koje su rezultirale povećanjem poreznog opterećenja.

Osnovne dvije grupe mjera podrazumijevaju:

- i. povećanje standardnih stopa PDV-a
- ii. širenja porezne osnovice.

S obzirom na postojanje zajedničkog sustava PDV-a u EU članice su antikrizne mjere u nacionalnim sustavima PDV-a morale uskladiti sa odredbama i određenim granicama koje postavlja pravni okvir oporezivanja PDV-om u EU (Smjernica 2006/112/EC). Odredbama Smjernice definirani su sljedeći standardi za stope PDV-a:

- minimalna standardna stopa PDV-a od 15%
- minimalna snižena stopa PDV-a od 5%
- broj sniženih stopa PDV-a
- uvjeti i ograničenja za uvođenje sniženih stopa.

U pogledu porezne osnovice Smjernicom su precizno definirana oslobađanja u sustavu PDV-a, te opseg dobara i usluga na koje je dozvoljeno primijeniti snižene stope PDV-a, te uvjeti aranžmana koji podrazumijeva primjenu sniženih stopa na lokalno pružene usluge kod kojih se ostvaruje visoka dodana vrijednost.

² Više o trendovima u oporezivanju i evoluciji porezne strukture u EU u razdoblju 1998-2009: Antić D., „Postkrizna porezna strategija EU i pouke za BiH“, Znanstveni skup "Krizna kao izazov za kreiranje novih strategija i politika", Ekonomski fakultet, Banjaluka 10.2.2011.g., objavljeno u Acta Economica br. 14/2011, str. 210-232.

³ European Commission, Taxation trends in the European Union, 2010 Edition, EUROSTAT, 2010. str. 17-29.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

EVOLUCIJA POLITIKE STANDARDNIH STOPA PDV-A U ČLANICAMA EU

U početnoj fazi razvoja krize veći broj članica se opredijelio za mjere u sustavu PDV-a koje su trebale pomoći kompanijama da održe poslovanje, budu likvidne da uredno plaćaju PDV-e. Mjere su se odnosile na skraćivanje rokova povrata PDV-a ili produžavanje rokova plaćanja obaveza. Tako su koncem 2008. i početkom 2009.g. samo tri članice odlučile da povećaju standardnu stopu, a dvije su smanjile stopu. Kako je kriza dobijala na snazi i širini tako su se članice našle u sve većim fiskalnim dubiozama koje su nastojale zatvoriti povećanje standardne stope PDV-a. Tijekom 2010.g. deset članica je povećalo standardnu stopu, a samo jedna je smanjila stopu. Od 1.1.2011. šest članica povećava standardnu stopu.

Poredeći sa stanjem prije izbijanja krize može se zaključiti da je čak 13 članica u posljednje dvije-tri godine povećalo standardne stope, s tim da su neke povećavale stope u više navrata. Ovakva divergentna ponašanja članica ukazuju na nekoliko činjenica:

- da je odgovor većeg broja članica na globalnu ekonomsku krizu bio stihijski;
- da u većini članica ne postoji konzistentna nacionalna politika PDV-a kao instrument fiskalne politike;
- da koncipiranju mjera u sustavu PDV-a u članicama nije prethodila realna procjena mogućih efekata;
- da autonomne nacionalne politike PDV-a ugrožavaju uspostavljanje jedinstvenog sustava PDV-a u EU.

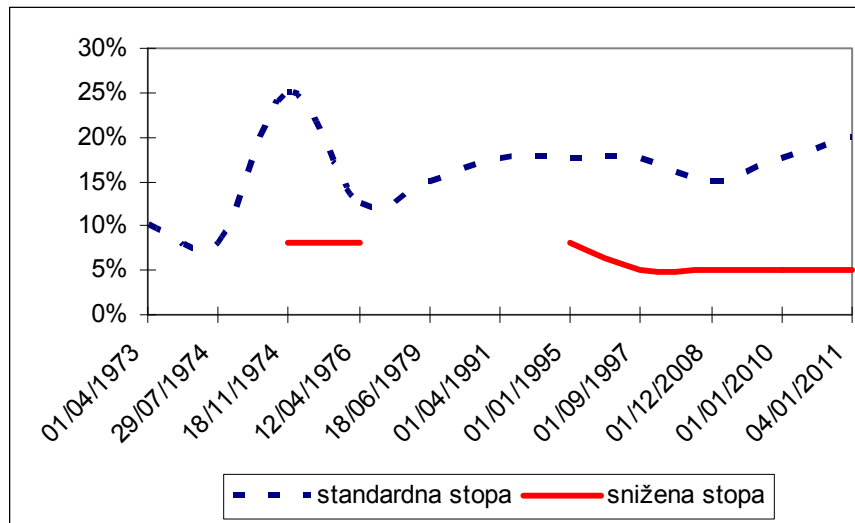
Stihijski pristup: slučajevi Portugala, Irske i V. Britanije

Oba slučaja smanjivanja stopa PDV-a iz 2008/2009 su zanimljiva. Portugal je 2009.g. smanjio standardnu stopu, da bi od 2010.g. vratio staru stopu i od 2011. dodatno je povećao za dva procentna poena. Irska je smanjila standardnu stopu PDV-a za 0.5 procentna poena početkom 2010.g. Međutim, pod pritiskom ogromnog fiskalnog deficita Irska planira da u naredne dvije godine vrši povećanje standardne stope za 1 procentni poen godišnje.

Slučaj Velike Britanije je zanimljiv i zbog toga što su na njenom primjeru potvrđena dosadašnja shvatanja o ponašanju trgovaca prilikom promjene stopa PDV-a. Slučaj V. Britanije je indikativan i za procjene uvođenja diferenciranih stopa u BiH, s obzirom na nedostatak iskustva u ovoj oblasti i relativno kratko razdoblje primjene PDV-a u BiH. Napominjemo da bi se prilikom analize iskustava Britanije trebalo ograničiti na trendove i posljedice politika, ne ulazeći u ocjenu visine stope. Potrebno je imati u vidu velike razlike u stupnju razvitka ekonomija BiH i V. Britanije i različitu poreznu strukturu. U poreznoj strukturi BiH dominira oporezivanje potrošnje, dok u poreznoj strukturi razvijenih zemalja poput V. Britanije dominiraju oporezivanje dohotka, profita i kapitala. S obzirom na tu činjenicu BiH bi trebala biti više osjetljiva na promjenu politike PDV-a. Međutim, slučaj Britanije je pokazao da su i razvijene zemlje ranjive na promjene politike PDV-a.

U vrijeme uvođenja PDV-a (1/4/1973) V. Britanija je startala sa niskom stopom PDV-a. Međutim, vrlo brzo nakon uvođenja niže stope PDV-a od 8% standardna stopa je jedno vrijeme pretvorena u povišenu stopu od 25% da bi se održala razina prihoda. Eliminacija povišene i niže stope u razdoblju 1979-1994 kompenzirana je nižom standardnom stopom, prvo minimalnom od 15%, a od 1991.g. umjerenom stopom od 17,5%. Ponovno uvođenje niže stope od 8%, pa potom snižavanje na 5% 1997.g., što se održalo do danas, je dovelo do erozije prihoda od PDV-a, rasta prijevara i gubitaka prihoda. Prema studiji Europske komisije iz 2009.g. u razdoblju 2000-2006 procijenjeni gubici PDV-a u Britaniji iznosili su čak 17% teoretske PDV osnovice Britanije. Oni se dijelom mogu pripisati sustavu diferenciranih stopa, budući da sustav sa više stopa više otvoren prijevarama, nego što je slučaj sa jednom stopom PDV-a. Problemi sa funkcioniranjem sustava

PDV-a u V. Britaniji su ujedno i problemi Unije, s obzirom da je PDV jedan od izvora za financiranje proračuna Unije.

Grafikon 1: Kretanje stopa PDV-a u V. Britaniji (1973-2011)

Izvor: Europska komisija

Problemi sa evazijom u sustavu PDV-a u Britaniji su kulminirali pojavom ekonomske krize u četvrtom kvartalu 2008.g. Velika Britanija je 1.12.2008.g. smanjila stopu sa 17,5% na 15% na razdoblje od 13 mjeseci, sve u cilju podsticanja potrošnje. Međutim, desio se scenario na koji su upozoravali PDV eksperti, imajući u vidu iskustva drugih zemalja prilikom promjene stopa PDV-a. Smanjenje PDV-e stope nije dovelo do smanjenja maloprodajnih cijena u istom procentu, te je izostao očekivani efekat na agregatnu potražnju, a s druge strane povećane su fiskalne dubioze, tako da je fiskalni deficit za 2009. iznosio -11,4%⁴. „Stara“ stopa PDV-a od 17,5% je vraćena 1.1.2010. g. Već u siječnju 2010.g. potvrdila su se predviđanja uglednih ekonomista MMF-a i dr. da privremeno smanjenje stope PDV-a neće doprinijeti značajnijem rastu agregatne potražnje⁵, ali da će ponovno vraćanje na prethodnu razinu stope dovesti do porasta cijena, sukladno dosadašnjim iskustvima zemalja koje su mijenjale standardnu stopu. Prema zvaničnim izvještajima Nacionalnog ureda za statistiku V. Britanije vraćanje standardne stope na staru razinu je dovelo do naglog rasta inflacije u siječnju 2010.g. od 3,5%, što je tada bila najviša razina inflacije u Britaniji u razdoblju od izbijanja krize⁶.

Vraćanje stope PDV-a nije bilo dovoljno za brzo saniranje fiskalnog deficita, tako da je V. Britanija od 4.1.2011. ponovo povećala standardnu stopu i to na 20%. Prema procjenama istraživača i sektorskih udruženja povećanje stope PDV-a na 20% dovešće do smanjenja potrošnje za 1,6 mlrd GBP u 2011. i do otpuštanja 163,000 radnika⁷.

Vodeći eksperti u području PDV-a, okupljeni oko nobelovca Jamesa Mirrlees-a smatraju da je sustav PDV-a u V. Britaniji zreo za temeljitu reformu. Jedan pravac reforme jeste svakako ukidanje nulte i snižene stope i uvođenje jedinstvene stope PDV-a, uz kreiranje politike ciljanih transfera kako bi se amortizirali regresivni učinci jedinstvene stope PDV-a na građane sa manjim dohocima. Prema njihovim izračunima uvođenje jedinstvene stope od 17,5% bi donijelo dodatne

⁴ Izvor: EUROSTAT, Euroindicators, News Release, 170/2010 - 15 November 2010.

⁵ Spilimergo A., Symansky S., Blanchard O., Cottarelli C., „Fiscal Policy for the Crisis“, IMF staff position note SPN/08/01, IMF, Washington, 29 December 2008, www.imf.org.

⁶ Izvor: UK Office for National Statistics

⁷ Vidjeti: Centre for Economics and Business Research, British Retail Consortium.

prihode od PDV-a od 11 mlrd GBP, koji bi, kada bi se usmjerili prema 30% najsiromašnijih građana, donijeli za 15% veće socijalne transfere tim slojevima društva u odnosu na iznos koji oni mogu „uštedjeti“ kupovinom hrane i dječije opreme po sniženim stopama PDV-a⁸.

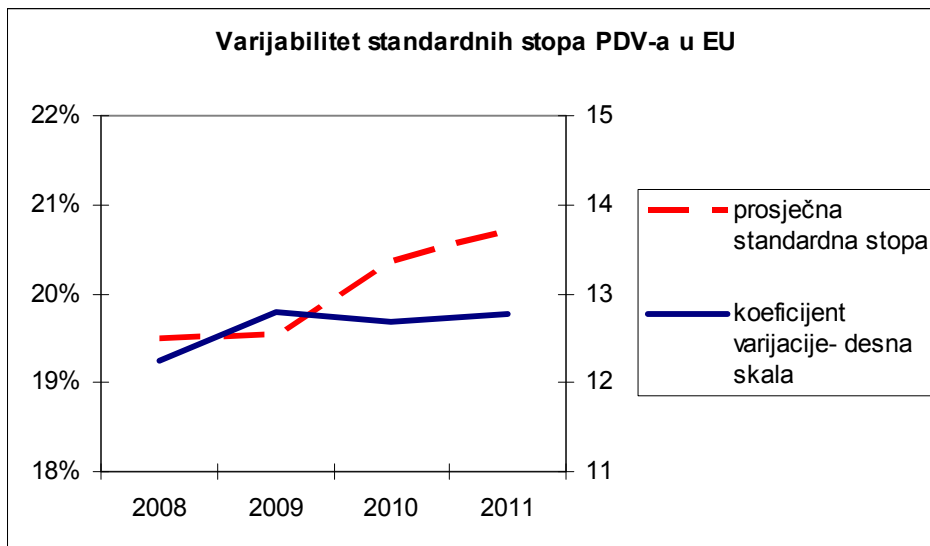
Specifične politike u ostalim članicama

Ekspanzijom globalne krize na realni sektor članice EU su sve više postajale svjesne da pojedinačne antikrizne mjere nisu dovoljne, da je potrebno donijeti sveobuhvatne strategije izlaska iz krize i adekvatne ekonomsko-fiskalne programe. Ovisno o fiskalnoj situaciji članice su se uglavnom fokusirale na programe restrukturiranja javne potrošnje i njenog svođenja u moguće okvire, dok se Poljska opredijelila za politiku kontinuiranog povećanja stope PDV-a u naredne tri godine, gdje bi svake godine, počevši od 1/1/2011, stopa PDV-a rasla za 1 procentni poen.

Prema ocjenama analitičara, povećanje standardne i snižene stope PDV-a od 1/1/2011 neće biti dovoljno za saniranje fiskalnog deficita u Češkoj. Iz tog razloga razmatra se opcija prelaska na jedinstvenu stopu PDV-a od 1/1/2012. Procjenjuje se da bi unificirana stopa bi trebala biti na razini sadašnje više stope od 20% da bi se ostvarili potrebni fiskalni efekti⁹, no, prema posljednjim informacijama, vlada namjerava da uvede jedinstvenu stopu od 17,5% od 1.1.2012., snižena stopa bi bila povećana sa 10% na 14% od 2012, ali bi bila u potpunosti ukinuta od 1.1.2013¹⁰.

VARIJABILITET STANDARDNIH STOPA U EU

Porast standardnih stopa u članicama je doveo do rasta prosječne standardne stope PDV-a u EU-27 od 1,20% i povećanja varijabiliteta. Zbog kontinuiranog rasta standardnih stopa u Irskoj i Poljskoj u 2012. i 2013.godini prosječna standardna stopa PDV u EU-27 će se povećati na 20,73% i 20,80% respektivno, što će negativno utjecati na varijabilitet (Grafikon 2).

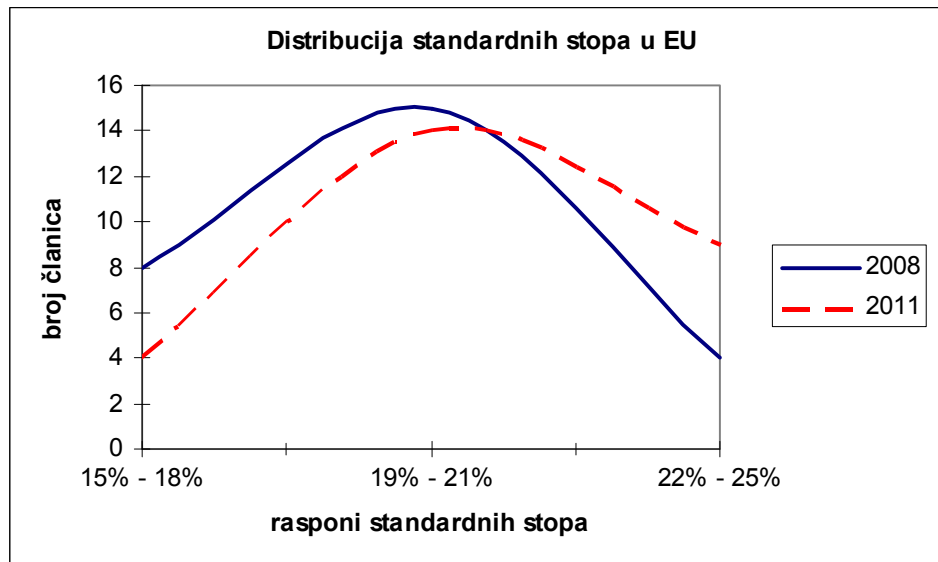
Grafikon 2: Varijabilitet standardnih stopa PDV-a u EU, 2008-2011

⁸ Više o tome: Ian Crawford, Michael Keen, and Stephen Smith, "Value Added Tax and Excises", "Mirrlees Review: Dimensions of Tax Design", Institute for Fiscal Studies, London, UK, November 2010, p.p. 275-422.

⁹ IMF, Czech Republic—2011 Article IV Consultation Concluding Statement, February 21, 2011, www.imf.org

¹⁰ IBFD, Tax News Service, 28 March 2011.

Povećanje standardnih stopa u polovini članica EU dovelo je i do pomjeranja disperzije članica unutar EU ka višim stopama (Grafikon 3). Do 2008.g. trećina članica je imala standardne stope PDV-a u rasponu od 15% do 18%, a svega četiri u rasponu 22-25%. Danas je slika sasvim suprotna: svega četiri članice imaju standardnu stopu do 18%, a čak devet u rasponu 22-25%. Dogodine će se taj broj povećati na deset članica kada stupi na snagu druga faza povećavanja stope u Irskoj.

Grafikon 3: Distribucija članica prema visini standardnih stopa PDV-a, 2008-2011

ZAKLJUČAK

Analiza kretanja standardnih stopa PDV-a u EU i implikacije povećanja stopa u članicama, prikazane na studiji slučaja Velike Britanije, potvrdila je dva modela ponašanja trgovaca u situacijama promjene standardnih stopa PDV-a, kojih kreatori politike oporezivanja PDV-om moraju biti svjesni:

- povećanje stope PDV-a izaziva veći porast cijena nego što iznosi samo povećanje stope, budući da trgovci najčešće iskoriste priliku da pod plaštem porasta stope povećaju i osnovicu (maržu),
- smanjenje stope PDV-a najčešće ne dovodi do smanjenja prodajne cijene za iznos ukinutog poreza, već se dio prihoda kojeg se država želi odreći u korist potrošača prelijeva trgovcu u vidu veće marže.

Imajući u vidu kriznu situaciju na svjetskom tržištu i porast cijena hrane i energenata postavlja se pitanje makro- i mikroekonomskih implikacija porasta stopa PDV-a u EU na cijene, potrošnju i ekonomski rast, i koliko su takve politike u skladu sa kratkoročnim i srednjoročnim ciljevima ekonomskog rasta Unije. Na koncu, postavlja se pitanje da li su sadašnje antikrizne politike članica EU na liniji sa novom poreznom strategijom EU¹¹, da se osigura veći stupanj neutralnosti europskog sustava PDV-a u cjelini u cilju jačanja konkurentne pozicije kompanija iz EU na tržištu EU i svjetskom tržištu.

O evoluciji sniženih stopa PDV-a u članicama EU, strategiji i politici EU u području PDV-a i globalnoj politici PDV-a u narednim brojevima biltena.

¹¹ Nova porezna strategija EU je predstavljena od strane Komesara za poreze i carine Europskom parlamentu u lipnju 2010.godine.

Konsolidirani izvještaji

(pripremila: Aleksandra Regoje i Mirela Kadić)

Tabela 1. (Konsolidirani izvještaji: BiH, entiteti, JR)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinstveni račun,
- transfere sa Jedinstvenog računa UNO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinstvenog računa UNO za finansiranje Brčko Distrikta, županija, općina i Direkcija za puteve,
- prihode i rashode proračuna institucija Bosne i Hercegovine,
- prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
- prihode i rashode proračuna Republike Srpske.

Tabele 2.1. – 2.5 (Konsolidirani izvještaji: županije)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- Prihode i rashode proračuna županije
- Prihode i rashode proračuna pripadajućih općina

2. Neto financiranje se odnosi na razliku primljenih zajmova i njihove otplate

Preliminarni konsolidirani izvještaj: BiH, entiteti i JR, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ukupno
Prihodi	397,9	375,9	424,9	535,1	445,5	461,5	488,5	497,6	503,0	546,8	492,1	532,6	5.701,4
Poreski prihodi	368,0	344,7	391,2	446,3	420,9	432,5	427,5	464,7	457,0	459,6	451,7	463,7	5.127,8
Neizravni porezi	351,0	325,1	351,2	378,0	399,9	410,0	407,2	444,6	435,8	420,7	428,7	434,1	4.786,3
PDV	203,2	206,9	223,5	232,2	252,9	255,8	257,3	277,7	273,8	273,7	272,5	266,9	2.996,2
PDV na uvoze	104,7	150,9	175,3	182,1	187,1	195,5	197,5	198,9	204,6	194,8	204,8	222,5	2.218,9
PDV obaveza prema PDV prijavama	145,9	114,5	97,3	108,1	122,8	106,9	124,0	137,0	132,8	129,4	129,2	117,6	1.465,4
PDV prema automatskom razrezu od stane UNO	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,3
PDV jednokratne uplate	0,2	0,2	0,0	0,0	0,2	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	1,8
Ostalo	2,1	2,4	1,9	2,5	2,3	1,9	2,3	2,8	2,3	2,1	2,4	3,1	28,0
Povrat PDV	-49,8	-61,2	-51,0	-60,6	-59,6	-48,9	-66,7	-61,0	-66,2	-52,8	-64,0	-76,5	-718,1
Carine	16,6	22,2	26,6	24,7	24,9	26,1	24,4	25,5	28,0	26,8	27,1	29,3	302,0
Porez na promet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trošarine	107,9	76,0	78,0	95,2	95,2	102,9	97,3	109,5	104,8	93,0	102,2	111,6	1.173,6
uvozni pr.	65,2	52,5	54,9	61,6	57,6	61,7	65,9	67,4	59,0	58,7	65,1	64,1	733,6
u zemlji	42,7	23,6	23,1	33,6	37,5	41,2	31,4	42,2	45,8	34,3	37,0	47,6	440,0
Putarina	23,0	19,2	22,3	25,6	26,6	24,4	27,9	31,1	28,1	26,1	26,3	26,4	307,0
Ostalo	1,1	1,2	1,8	1,5	1,3	1,5	1,6	1,4	1,4	1,3	1,4	1,7	17,1
Ostali povrati	-0,8	-0,3	-0,9	-1,2	-1,1	-0,6	-1,2	-0,6	-0,3	-0,3	-0,7	-1,8	-9,7
Izravni porezi	17,1	19,6	40,0	68,3	20,9	22,5	20,3	20,1	21,2	38,9	23,0	29,6	341,5
Prihodi od poreza na dobit	9,4	10,8	29,2	57,6	11,8	12,1	9,7	9,7	10,0	28,9	11,1	15,1	215,2
Prihodi od poreza na dohodak	7,1	8,1	9,9	9,8	8,3	9,5	9,6	9,4	10,4	9,1	11,0	13,4	115,5
Ostali izravni porezi	0,6	0,7	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	1,1	10,8
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neporeski prihodi	27,7	29,3	32,6	88,5	22,7	28,7	29,5	29,7	25,3	35,4	33,1	33,8	416,5
Grantovi	2,1	1,9	1,0	0,2	2,0	0,3	1,1	1,1	0,8	1,7	3,7	6,1	22,0
Ostali prihodi	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	30,5	2,1	20,0	50,0	3,5	29,0	135,2

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ukupno
Rashodi	417,5	334,2	508,2	473,1	463,0	572,8	467,0	493,9	615,6	541,9	506,1	640,8	6.034,0
Bruto plaće i naknade troškova zaposlenih	106,7	109,0	120,7	119,1	119,2	157,9	101,7	120,3	119,5	139,2	126,9	135,1	1.475,2
Izdaci za materijal i usluge	11,0	15,2	28,2	22,8	28,7	39,2	20,4	23,4	38,0	33,2	34,0	89,5	383,5
Subvencije i transferi	79,7	71,3	176,2	138,4	114,4	158,1	131,4	121,9	199,6	151,7	124,9	130,5	1.598,1
Kamate (domaće i strane)	2,5	3,7	11,0	5,2	9,0	18,3	1,6	6,1	19,2	7,0	18,7	16,5	118,6
Kamate na ino-dug	2,5	3,6	9,1	5,1	9,0	17,8	1,6	6,1	5,6	7,0	8,4	17,2	93,0
Kamate na unutarnji dug	0,0	0,1	1,9	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	13,5	0,0	10,3	-0,6	25,7
Ostala tekuća potrošnja	6,6	12,7	12,1	18,4	21,6	20,9	11,6	15,6	24,6	11,8	16,9	44,9	217,5
Kapitalni izdaci	12,2	12,3	17,3	5,1	6,4	18,0	11,4	8,8	11,9	11,6	11,5	66,3	192,7
Ostali izdaci	58,3	7,4	-27,2	10,1	9,3	13,5	12,2	8,9	26,5	13,7	9,4	8,3	150,5
Transferi sa JR	141,5	103,8	179,4	155,6	164,4	155,5	178,5	193,1	187,3	177,6	174,8	153,3	1.965,0
od čega: FBiH / županije, općine, Direkcija za ceste	101,2	73,3	145,9	120,5	125,0	118,2	137,3	147,0	143,8	136,7	133,4	116,3	1.498,5
od čega: RS / gradovi, općine, JP "Putevi RS"	28,0	19,6	21,6	23,8	27,3	25,0	28,9	32,7	30,3	28,3	28,4	23,8	317,6
od čega: Brčko	12,4	11,0	11,9	11,3	12,1	12,4	12,4	13,4	13,3	12,6	13,0	13,2	148,9
Primljene otplate datih zajmova (neto) i kapitalni dobici	-1,0	-1,2	-9,5	-1,6	-10,0	-8,6	-1,7	-4,2	-11,1	-3,9	-10,9	-3,5	-67,2
Sveukupni bilans	-19,6	41,7	-83,3	62,0	-17,4	-111,2	21,5	3,7	-112,6	4,9	-14,0	-108,2	-332,6
Financiranje	19,6	-41,7	83,3	-62,0	17,4	111,2	-21,5	-3,7	112,6	-4,9	14,0	108,2	332,6

Tabela 1.

Bosansko-podrinjska županija, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2010
1 Prihodi (11+12+13+14)	2.789.712	2.491.593	2.466.264	3.007.294	3.150.936	3.163.416	3.354.720	3.372.464	5.393.112	6.194.158	3.275.483	9.352.204	48.011.356
11 Prihodi od poreza	2.354.969	2.109.402	2.141.597	2.610.781	2.561.312	2.425.677	2.805.809	2.975.134	2.937.761	2.814.267	2.813.243	2.835.765	31.385.717
Porezi na dohodak i dobit	189.327	221.999	226.167	355.422	222.765	224.253	247.491	238.173	257.199	253.820	276.893	347.492	3.061.002
Porez na imovinu	20.780	44.620	14.972	21.305	19.880	8.650	12.064	23.872	15.396	22.455	25.114	21.192	250.299
Neizravni porezi	2.144.691	1.842.553	1.900.165	2.233.829	2.318.483	2.192.382	2.546.053	2.712.898	2.664.936	2.537.800	2.510.984	2.466.665	28.071.440
Ostali porezi	171	230	294	225	185	392	201	190	229	192	252	417	2.976
12 Neporezni prihodi	325.862	285.449	235.582	273.662	509.130	409.632	467.703	287.908	234.624	285.606	353.504	695.143	4.363.804
13 Grantovi	95.845	93.354	84.982	119.458	72.792	324.457	69.249	89.350	2.214.488	3.090.132	100.777	5.804.386	12.159.270
14 Ostali prihodi	13.036	3.388	4.103	3.393	7.702	3.650	11.958	20.072	6.239	4.153	7.959	16.911	102.565
2 Rashodi (21+22)	2.746.925	3.248.773	2.938.706	2.932.537	3.495.079	2.791.299	3.632.738	2.884.812	5.546.413	3.749.750	3.945.851	5.299.200	43.212.082
21 Tekući izdaci	2.746.925	3.248.948	2.938.881	2.932.712	3.495.254	2.791.474	3.632.913	2.884.987	5.546.588	3.749.750	3.945.851	4.927.200	42.841.482
Bruto plaće i naknade	1.766.073	1.821.355	1.860.522	1.834.799	1.801.082	1.805.575	2.102.804	1.714.983	1.799.994	1.816.992	1.772.773	1.946.268	22.043.219
Izdaci za materijal i usluge	431.172	363.368	431.632	261.796	325.632	267.884	300.880	234.633	440.668	511.480	294.339	929.908	4.793.392
Grantovi	497.920	1.063.364	645.833	835.367	1.367.675	717.257	1.176.625	934.747	3.305.329	1.420.757	1.878.265	2.030.765	15.873.904
Izdaci za kamate i ostale naknade	51.559	862	806	749	865	758	52.604	623	597	521	475	462	110.881
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	200	0	89	0	0	0	0	0	0	0	0	19.797	20.086
22 Neto pozajmljivanje*	0	-175	-175	-175	-175	-175	-175	-175	-175	0	0	372.000	370.600
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	47.007	30.182	118.454	22.606	60.473	264.558	182.895	12.235	380.028	61.446	232.190	585.091	1.997.164
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-4.219	-787.363	-590.895	52.152	-404.615	107.559	-460.913	475.417	-533.330	2.382.962	-902.558	3.467.914	2.802.111
5 Neto financiranje**	-154.063	-14.020	-15.213	-14.630	-17.359	-16.464	-167.571	-15.276	-15.655	-14.655	-14.408	-15.175	-474.490

Tabela 2.1.

Posavska županija, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2010
1 Prihodi (11+12+13+14)	2.728.716	2.362.270	2.792.890	2.951.952	2.712.214	2.943.003	3.016.781	3.076.283	5.280.467	5.950.414	2.947.874	8.859.579	45.622.443
11 Prihodi od poreza	2.179.459	1.926.371	2.067.830	2.392.316	2.219.470	2.034.086	2.344.753	2.498.318	2.549.922	2.350.659	2.303.274	2.484.292	27.350.749
Porezi na dohodak i dobit	240.531	357.081	506.180	469.451	355.295	256.885	295.196	278.536	287.718	289.286	285.474	373.375	3.995.010
Porez na imovinu	33.683	61.587	29.473	141.498	25.491	33.378	36.144	50.325	38.967	43.484	31.560	134.018	659.606
Neizravni porezi	1.902.481	1.503.858	1.526.948	1.777.810	1.837.555	1.740.627	2.011.956	2.166.857	2.216.611	2.013.335	1.980.815	1.967.549	22.646.403
Ostali porezi	2.764	3.846	5.228	3.556	1.130	3.196	1.456	2.600	6.625	4.553	5.426	9.350	49.731
12 Neporezni prihodi	529.791	435.899	635.281	537.086	372.461	436.634	578.117	557.664	452.635	522.683	594.867	715.032	6.368.149
13 Grantovi	19.466	0	89.780	22.550	120.284	22.106	93.911	20.300	2.277.911	3.077.073	49.732	5.660.255	11.453.367
14 Ostali prihodi	0	0	0	0	0	450.178	0	0	0	0	0	0	450.178
2 Rashodi (21+22)	2.547.500	2.806.755	3.481.749	2.746.867	2.981.687	2.977.988	2.642.853	3.040.874	3.525.096	3.713.723	3.682.505	5.396.062	39.543.659
21 Tekući izdaci	2.557.500	2.806.755	3.481.749	2.746.867	2.981.687	2.977.988	2.642.853	3.040.874	3.525.096	3.713.723	3.683.005	5.396.062	39.554.159
Bruto plaće i naknade	1.592.419	1.639.424	1.667.987	1.658.966	1.650.946	1.639.987	1.497.852	1.745.792	1.898.912	1.999.115	1.686.338	1.731.442	20.409.181
Izdaci za materijal i usluge	759.915	611.858	753.903	493.575	512.559	518.862	560.609	646.572	615.448	736.446	568.049	1.071.652	7.849.448
Grantovi	191.151	554.954	1.057.224	593.294	817.145	804.084	583.380	647.590	1.009.845	977.270	1.427.783	2.491.979	11.155.699
Izdaci za kamate i ostale naknade	14.015	519	2.635	1.032	1.037	15.055	1.011	920	891	892	835	100.989	139.830
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 Neto pozajmljivanje*	-10.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-500	0	-10.500
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	144.702	15.575	156.165	324.717	728.183	113.906	-107.839	651.944	794.527	891.184	370.588	2.008.035	6.091.688
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	36.515	-460.060	-845.024	-119.632	-997.656	-148.891	481.766	-616.535	960.844	1.345.507	-1.105.218	1.455.482	-12.904
5 Neto financiranje**	-38.284	0	0	0	0	-33.205	0	0	0	0	0	0	-71.489

Tabela 2.2.

Zapadnohercegovačka županija, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2010
1 Prihodi (11+12+13+14)	6.131.904	5.736.966	7.935.977	7.859.545	6.874.737	6.537.241	7.246.733	8.759.767	7.766.526	8.782.221	7.169.344	7.717.140	88.518.100
11 Prihodi od poreza	5.219.291	4.654.636	6.430.852	6.691.064	5.862.013	5.270.642	6.050.543	7.570.239	6.154.521	6.484.401	5.719.828	6.236.449	72.344.478
Porezi na dohodak i dobit	928.665	871.005	2.166.438	2.163.504	1.219.437	1.260.081	1.321.922	1.072.282	1.177.877	1.679.671	1.042.571	1.499.513	16.402.966
Porez na imovinu	176.681	225.885	191.383	95.005	123.834	63.577	81.638	84.982	178.666	65.010	108.140	169.487	1.564.289
Neizravni porezi	4.002.605	3.432.952	3.611.984	4.183.560	4.410.521	3.868.563	4.565.502	6.360.530	4.744.215	4.679.681	4.517.991	4.502.674	52.880.780
Ostali porezi	111.340	124.793	461.046	248.995	108.221	78.421	81.480	52.444	53.762	60.039	51.125	64.775	1.496.442
12 Neporezni prihodi	882.840	1.064.335	1.445.802	1.096.838	940.772	1.175.166	1.009.237	1.112.608	910.105	976.907	1.096.492	1.199.441	12.910.542
13 Grantovi	29.773	17.995	33.412	71.643	71.952	91.432	127.811	76.920	701.900	1.320.913	353.025	281.250	3.178.025
14 Ostali prihodi	0	0	25.912	0	0	0	59.143	0	0	0	0	0	85.054
2 Rashodi (21+22)	6.238.830	8.672.309	8.475.701	6.689.862	6.743.277	7.523.620	10.498.466	6.482.837	6.978.442	7.473.325	6.540.141	7.141.427	89.458.236
21 Tekući izdaci	6.238.830	8.672.309	8.475.701	6.689.862	6.743.277	7.523.620	10.498.466	6.482.837	6.978.442	7.473.325	6.540.141	7.141.427	89.458.236
Bruto plaće i naknade	4.084.986	3.962.237	4.139.395	3.995.317	3.980.984	3.976.202	4.944.272	3.950.469	4.377.536	4.249.035	4.295.762	4.404.942	50.361.136
Izdaci za materijal i usluge	921.914	858.308	967.591	580.961	761.927	861.626	567.965	649.846	1.173.205	797.240	816.954	881.126	9.838.663
Grantovi	974.394	3.576.546	3.036.123	1.783.494	1.755.508	2.241.510	4.660.567	1.461.231	1.030.216	2.019.180	1.042.751	1.425.810	25.007.330
Izdaci za kamate i ostale naknade	55.094	56.811	58.058	118.266	92.166	180.066	84.560	121.661	111.291	146.960	110.120	128.639	1.263.690
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	202.443	218.407	274.534	211.825	152.691	264.217	241.102	299.629	286.195	260.910	274.554	300.910	2.987.417
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	31.008	192.662	400.947	-52.993	681.126	98.862	331.223	108.941	19.051	30.489	4.284	335.566	2.181.167
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-137.935	-3.128.004	-940.671	1.222.675	-549.666	-1.085.241	-3.582.956	2.167.989	769.033	1.278.407	624.919	240.147	-3.121.303
5 Neto financiranje**	-97.136	-151.738	3.526.078	-1.455.840	5.184.961	-624.071	-423.901	-37.454	-523.712	-555.067	-505.116	-595.354	3.741.648

Tabela 2.3.

Zeničko-dobojska županija, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2010
1 Prihodi (11+12+13+14)	25.033.261	20.595.980	22.857.811	25.622.965	25.982.384	26.428.393	28.720.747	29.243.287	30.918.245	30.129.269	29.315.420	33.622.787	328.470.550
11 Prihodi od poreza	20.727.756	16.714.484	18.618.934	21.396.187	22.008.577	21.018.335	23.620.963	24.552.739	24.994.344	23.205.160	23.481.418	23.735.854	264.074.752
Porezi na dohodak i dobit	3.913.474	2.328.649	3.387.539	3.785.420	3.751.682	2.955.485	3.405.832	2.560.488	3.716.034	3.273.448	3.288.914	4.224.165	40.591.132
Porez na imovinu	421.861	359.758	447.126	644.236	503.518	547.407	466.794	474.724	682.475	449.518	346.723	461.759	5.805.899
Neizravni porezi	16.357.041	14.012.926	14.780.384	16.959.902	17.527.334	17.413.500	19.737.578	21.506.640	20.526.014	19.462.623	19.839.920	19.038.385	217.162.247
Ostali porezi	35.380	13.151	3.885	6.629	226.042	101.943	10.759	10.888	69.821	19.571	5.861	11.545	515.474
12 Neporezni prihodi	3.913.739	3.652.546	4.141.169	3.469.262	3.883.612	4.892.461	4.171.535	3.559.522	4.909.890	5.979.397	4.668.998	7.800.327	55.042.458
13 Grantovi	391.766	228.950	97.709	757.517	90.196	517.598	928.248	1.131.025	1.011.371	944.711	1.165.003	2.086.606	9.350.700
14 Ostali prihodi	0	0	0	0	0	0	0	0	2.640	0	0	0	2.640
2 Rashodi (21+22)	19.733.437	24.682.767	26.190.435	24.312.986	26.552.812	26.661.475	21.183.213	25.111.690	31.321.641	26.493.026	26.448.695	31.938.090	310.630.266
21 Tekući izdaci	19.733.437	24.682.767	26.190.435	24.312.986	26.552.812	26.661.475	21.183.213	25.111.690	31.321.641	26.493.026	26.452.445	31.945.590	310.641.516
Bruto plaće i naknade	13.293.411	13.967.153	14.851.148	13.768.551	14.019.974	14.232.353	12.375.518	12.689.143	17.610.842	13.731.567	14.209.819	14.822.220	169.571.699
Izdaci za materijal i usluge	3.183.167	4.531.133	5.469.972	4.462.097	3.687.609	4.480.162	3.068.854	3.674.925	4.455.069	4.150.867	4.594.453	7.869.191	53.627.499
Grantovi	3.177.737	6.041.915	5.563.609	6.002.510	8.697.274	7.698.106	5.489.285	8.561.317	8.922.618	8.500.573	7.341.820	8.907.757	84.904.522
Izdaci za kamate i ostale naknade	66.113	6.773	6.263	6.764	6.761	6.931	193.464	61.950	10.077	96.899	16.109	19.049	497.154
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	13.008	135.792	299.444	73.063	141.193	243.923	56.091	124.355	323.035	13.120	290.244	327.374	2.040.642
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-3.750	-7.500	-11.250
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	909.397	612.170	518.772	934.236	1.140.217	2.152.442	2.142.608	1.950.121	2.215.213	2.240.717	2.922.448	4.337.015	22.075.357
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	4.390.427	-4.698.956	-3.851.395	375.743	-1.710.644	-2.385.524	5.394.926	2.181.476	-2.618.609	1.395.526	-55.724	-2.652.318	-4.235.072
5 Neto financiranje**	-123.127	-4.397	-30.000	-27.034	-20.534	0	-153.781	0	1.800.089	0	-20.000	-5.334	1.415.882

Tabela 2.4.

Tuzlanska županija, I-XII 2010.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2010
1 Prihodi (11+12+13+14)	30.367.530	26.882.945	31.262.669	32.456.982	33.628.621	32.207.686	37.046.465	35.838.072	41.049.027	36.979.493	36.503.139	48.051.084	422.273.714
11 Prihodi od poreza	26.258.636	21.837.188	24.010.104	26.428.823	27.862.461	25.400.857	28.392.480	30.172.348	31.037.564	29.845.454	28.808.097	30.062.388	330.116.401
Porezi na dohodak i dobit	5.472.231	3.594.670	5.498.718	4.754.483	5.746.666	3.702.780	3.989.161	4.136.349	5.489.938	4.758.675	4.727.869	6.202.213	58.073.755
Porez na imovinu	568.896	1.150.727	819.224	819.005	636.145	815.963	701.609	921.877	912.475	736.201	655.282	1.008.548	9.745.952
Neizravni porezi	20.211.964	17.079.310	17.678.826	20.762.984	21.471.505	20.399.633	23.694.097	25.071.170	24.577.706	23.889.483	23.277.667	23.122.642	261.236.987
Ostali porezi	5.545	12.480	13.337	92.351	8.145	482.480	7.613	42.951	57.446	461.095	147.279	-271.015	1.059.707
12 Neporezni prihodi	3.647.071	4.662.788	6.880.193	5.179.980	4.812.102	6.163.859	7.923.433	4.946.843	8.948.221	6.407.352	6.432.362	15.486.517	81.490.721
13 Grantovi	461.822	361.869	369.486	806.678	954.058	642.871	718.052	708.906	1.057.621	644.587	1.268.433	2.499.629	10.494.013
14 Ostali prihodi	0	21.100	2.886	41.500	0	100	12.500	9.975	5.620	82.100	-5.753	2.550	172.579
2 Rashodi (21+22)	25.739.449	30.171.411	35.208.598	31.970.090	31.282.357	34.346.109	31.372.418	31.002.162	33.506.975	36.295.181	36.609.987	54.696.618	412.201.355
21 Tekući izdaci	25.879.766	30.313.594	33.884.731	30.961.409	31.384.409	33.713.422	30.929.339	30.904.198	33.411.827	35.682.878	36.182.897	54.847.850	408.096.318
Bruto plaće i naknade	19.713.866	20.287.512	22.405.605	20.435.429	20.240.309	20.386.067	18.884.429	18.142.681	20.295.221	20.333.267	20.824.594	25.053.926	247.002.908
Izdaci za materijal i usluge	3.219.606	4.281.605	4.668.429	4.637.165	4.159.126	5.783.276	6.004.824	4.694.602	5.157.284	6.855.455	6.098.871	9.177.368	64.737.611
Grantovi	2.837.194	5.606.617	6.622.265	5.768.146	6.599.797	7.372.104	5.820.902	7.857.012	7.741.765	8.163.926	9.044.858	19.711.396	93.145.982
Izdaci za kamate i ostale naknade	45.079	6.466	5.549	8.382	214.865	5.334	46.442	77.603	4.425	111.328	62.988	566.322	1.154.783
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	64.020	131.394	182.882	112.287	170.311	166.640	172.740	132.300	213.133	218.902	151.587	338.838	2.055.034
22 Neto pozajmljivanje*	-140.317	-142.183	1.323.868	1.008.681	-102.052	632.687	443.079	97.964	95.148	612.303	427.091	-151.232	4.105.037
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	464.326	1.387.286	1.161.225	1.052.362	800.035	1.803.494	1.192.968	2.703.919	3.161.985	1.909.937	3.224.645	3.174.906	22.037.089
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	4.163.754	-4.675.752	-5.107.154	-565.470	1.546.230	-3.941.916	4.481.079	2.131.991	4.380.067	-1.225.626	-3.331.493	-9.820.440	-11.964.730
5 Neto financiranje**	-208.495	-58.799	-117.526	-323.404	-161.924	-104.927	-224.814	-121.068	-103.792	-151.243	-136.598	-1.821.082	-3.533.671

Tabela 2.5.